ה מ א ס ף

לחדש אדר ב" תקמו"

א

שירים

על קבר חמת נעורי חסר לחכתי כעל כל, ועוד לח כלו ימי המשתה, עלה מות בחלוני ויקח לותה מעל פני, ותכבי כשחרתי גלמוד מכלי מכאס.

1.

בָּרוּךְ בּוֹאֲכֶם, צִלְלֵי עֶרֶב!
צַשְׁרֵךְ הַלַּיְלָה, חֶשְׁקִי וּמַאֲוַי!
נָא פִּרְשִׂי שִׂמְלָתֵךְ, תַּחְתָּה הַחְבִּיאִינִי,
כִּי אֶתְבּוֹדֵד לְהִתְרוֹעֵעַ עִם הַמֵּתִים.

2.

הָהּ! דּוּמָה שָׁכְנָה מְקוֹם בּוֹאֵךְ פֹּה,
כְּבַשְׁאוֹל אָמְנָם חֶרֶשׁ סְבִיבוֹתַי.

בּוֹדֵד אֶתְהַלֵּךְ עֲלֵי גַלֵּי עֲפָרוֹת ,
לְבִי אֶסְפּוֹד ; עָלַיִךְ , נִרְדֶּמֶת ! אֶשָּׂא נֶהִי .

3.

דּוּמִיָּה נְעִימָה הִנָּה מְסָבִיב לִי ,
בִּדְמָמָה אַאֲזִין קוֹל אַנְחוֹתַי ;
בְּמִסְוָךְ־חֵשֶׁךְ לַיִל ! אַבְלִיָּה , אֶסְפּוֹד וָאֲקוֹנֵן
עַד יָרוֹנּוּ כוֹכְבֵי בוֹקֶר נוֹעַם שִׁירָתִי .

4.

עַל קִבְרֵךְ , יָפָתִי ! אֶפּוֹל וָאֶשְׁתַּטֵּחַ ,
בְּנוֹגַהּ הַסַּהַר עֲלֵי הָאָרֶץ ;
לָכִי רַעֲיָתִי ! אַקְרִיב דִּמְעֵי הָאֲהָבָה
אֵלַיִךְ תַּמָּתִי ! אָבִיא אַנְחוֹת לִבִּי .

5.

רוּחֵךְ אִם בֵּין רוּחוֹת קָדִים
(מְנַשְּׁבוֹת בֵּין הַדּוֹדָאִים עַל קִבְרֵךְ) מְרַחֶפֶת ,
אָנָא , הַטִּי אָזְנֵךְ , שִׁמְעִי קוֹל בְּכִיִּי ,
וְלַעֲיֵן נִגְרָה תָּשִׂימִי הַפּוּגָה !

6.

הוֹאִילִי הֲרַק נְחָמוֹת לְנַפְשִׁי
חַנְדָּחָה, וְהַאוּמְלָלָה, מֵיהֶלֶת שְׁאוֹף מָנוֹחַ ·
אוֹמֶרֶת מְצוֹא אוֹתוֹ הֵנָה,
בַּחֲרֵשׁ מֵצַל מִשְׁכַּן עֶפְרֵךְ ·

7.

אַתְּנָה הָרוּחוֹת! הַתַּחֲזֶינָה אָחוֹר?
הַתּוֹסִיפֶנָה שׁוּב עַל הָאֲדָמוֹת
מְקוֹם יָנוּעַ שָׁם הַהֲלָךְ,
מֻגּוֹרַתְּכֶן רֵאשִׁית יְמוֹת הֱיוֹתְכֶן?

8.

אִם כֵּן, נָא הֱיֶינָה מַלְאֲכֵי וּשְׁמִרוּנִי
הוֹרִינָה דֶּרֶךְ אֵלֶךְ כָּל יְמֵי חַלְדִּי
וְאִם אָמוּת, וְאִם יִמְעֲדוּ קַרְסוּלָי:
חוֹשֶׁינָה וּבוֹאֵינָה חִישׁ לְתָמְכֵנִי!

9.

יְלִיוֹם הַפְּקוּדָה, עֵת רוּחִי
(בְּבִרְיָתָהּ אֶת צִבְאוֹת הַשָּׁמַיִם)

מוֹסְרוֹת הַגְּוִיָּה תְּנַתֵּק
וְקַל מֵעַל פְּנֵי הָאָרֶץ תַּעֲלֶה׃

10.

אֲזַי בּוֹאִי אַתְּ, יָפָתִי! בְּזִיו יְקָרֵתֵךְ,
וּשְׁבָרִי מְחִיר אַהֲבָתִי קְחִי עִמֵּךְ׃
רוּצִי לִקְרָאתִי, וּבְיָדֵיךְ כַּפּוֹת תּוֹמֶר,
לְעַנֵּדְם עֲטָרָה לְרֹאשִׁי׃

11.

מֶרָחוֹק הִשְׁמִיעִנִי קוֹלֵךְ הָעָרֵב,
קְרָאִי נָא וַאֲנִכִי אֶעֱנֵךְ׃
וְקֶרֶן אוֹר פָּנַיִךְ, לִקְרָאתִי שִׁלְחִי,
לְהָאִיר לִי דֶּרֶךְ בּוֹאִי אֵלָיִךְ׃

12.

אֲחוּזַי יַד נֶלֶבָה יַחַד,
בֵּין מַהֲלְכֵי חֹשֶׁךְ וְצַלְמָוֶת
אֶל אֶרֶץ טוֹבָה וַעֲרֵנָה
שָׁם — פִּרְחֵי הָאַהֲבָה יִתְנוּ רֵיחַ׃

ב

מכתבים

יהונתן ותמר *).

יהונתן

אחותי רעיתי! הנה השכמת היום לצלת, טרם נרדם
השמש בדרכו הרה; עוד לא החל העטלף לשורר,
והשכוי עוד לא העיר השחר, ועוד שכבת הטל על הארץ,
מעגלותיך כעו. מה החג הזה לאחר היום תעשי, כי לרגע
לשמורות לקפת בקלך מדודתי השדה ונעני העמקים? —

תמר

שלום לך אחי! ומאין תבוא אתה? מדוע כמוני
מהרת היום לצאת ברן כוכבי בוקר? מה תעשה פה
בדמעת כשף? —

אנכי אל הנחל ירדתי, לשקוף דודאים טובעים מור ואהלות,
ואזרה לותם לפני ערש הורי, השוכבים בתנומות
עלי מטכח, ובהקיצותם ימימו קטורה בלחש, ויתעננו מנועם
ריחם, וישמחו וידעכו כי נפתי משכבם.

יהונתן

אחותי רעיתי! נפלאה להבתך לי, מלהבת הדבורים
אל הנגנים! — הנה שמעתי את לחשיכו מדבר —
בלא נס את שמעת! לחותי תמם לעת הערבים — כאשר עפעפיו יביטו,

אל פני הנבעה, שמה אוה למוצא לו „מי יתן ותהי פה קוכה לצל
יומם ומחסה מטרם" נס לחכי שמעתי, לולם מקדים הייתי
ודמיתי בלתי שמוע מחוסה. ועתה לפני השמש השכמתי קום,
ובכיתי

---

*) Nach Geßners Idylle Mirtil und Daphne, 2ter Band, S. 61.

וכניתי הסוכה וזמורות הגפן קשרתי על ירכותיה • תשורי לחותי מרחק הגבעה, כי כליתי המלחמה, לך אל נא תגידי דבר, עד אשר בעיניו יביט, כי זה היום גדולה ונשמחה בו •

ת מ ר

אחי! לוך יפתומם, ונפשו תגיל לרחות מעשי ידיך מרחוק • גם עתה לתהלך בלחש אל גרש יקועו, ותציע לפניו הנעניים החלה •

יהונתן

אם יקיצו וירימו את דיח הנעניים, לו ימלא שחוק פיהם, ויאמרו הכה תמר בתנו עשתה זאת: לוכוח היה העלמה הטובה? אשר תלמון זרושותיה לתת שמחה וגיל לנו טרם הקיצנו!

ת מ ד

אוהב דבק ואח! אם בעד החלון יפקיף, זירח את הסוכה כוכבת לפנינו, לו שפתותיו ידובבו: לוך? לא חולם אנכי? היום סוכה תעמוד על גב הגבעה? לוך זה כי אם יד הבן יקיר עשתה זאת, גם בדוך יהיה! כליה לא יגוח, ותדום שנתו מעיניו למען כלכל שבתנו בשמחת נפש, בה יאמר, ולבבנו יעלוז, זה היום גדולה ונשמחה בו, כי מסכים בבוקר לעשות טוב, מחוד יפליח בכל מעשיו, ועל כל גגר פורה גיל!

* * * * * * * * *

אשרי משכיל אל זרעו, ברכה יקצור מאה שערים שמחת נפש ומשוש רוח, בבוקר ימיו יגיל בם, והערב ימיו המה למשען לו — —

שמעון בר"ז •

משלי הערב *)

פתיחה.

הבן אנוש לקראת אלהיך אשר
נטה בדוק שחק וארץ יסד
כי מה אלהיך מבקש ממך
כי אם עשות משפט, ואהבת חסד

השחר יפציע תבל, דומו! וכירלה הקטיגר תורת עליון:

* * *

בכלי

---

*) חסרון הוא קטן בכמות וגדול בהיכות לכם הזמן לידי, וזוגי נכתב בלשון נכתי ולרוב יוכין ונחות לשוני ותפלות חין ערכו בעיני כחידות העוברת ולעת הכוסיות לשר בקרבו נעתק מלשון עכ"לטרי לשר היה כתב בו בתחילה, ושם המחבר כלאי; ותקרא בו פעם ושתים, אלשתי והוספתי לעיין בו וכל עוד שקראתיו נלי'תי מגולות יוכי ותפלות חדש לשר יופיע מתוך כותלי מדבנותיו, לז לאותי לל לבי, לל יהיה לנכרים לבדם כ"א יהנה גם לעירי לאותיהו מלוכו ויתחמו מגחלי תוכלתיו, ויוכו לתבונות יקרות ואהות תלוניות, כה חשבתי — לז חשתי ולל התחרטתי, לאוכני חיל, לקרב לל המלאכה ולכתוב — וה" היה בעוכי לגיוור בעדי!

זעתה לתגלל לכך, שלם תחלת הקורת היקר, שרוב השתקתי לליגנה חסכתת עם דכרי הספר עלינו כלשר תקרב לאחד לל לאחד, שלם כח לעשע עבדך! כי לל בחעל ולל בחדר עשיתי. לח על לל כשעי תכסה לכבת לדם זהבת החת לזוכני לכף זכות, יען לת רחתך לני חודה, שעיקרי הדברים נלחכים בלחת, לל שניתי לת עניכו ולל הפסדתי לת טעמו, כ"א הכחתי הדברים כמו שהם לל להוסיף ולל לגרוע ושם בכל זאת כשגלתי, לתה הקורת הגכון! כגרה על דל שפתי! וכי מה יקרו רעיך. עבדך שחשון בר"ו.

בבל מקום אשר תופיע השמש, ואשר יפוג הרוח; לויה חזון לשמוע, מי כבון וידע?

נא תכון בלבבכם תורת חיים, כבדו את מוקי האמת, ועשיתם לותם!

* * *

משדי יצא הכל, אין גבול לעוזו, חכמתו לעד עומדת, וטובתו גדלה עד אין חקר.

* * *

יושב הוא על כסאו, וכשמת רוחו יתן חיים לארץ ולאלהיה.

* * *

יגע בכוכביס וישמחו, ישיבו לרוץ ארחותם.

* * *

הולך על כנפי רוח, ורצונו מלא תבל, ילך עד אפסי עולם

* * *

המשפט, הכבוד, והתפארת — מידו נתנו.

* * *

אותות החכמה בכל מעשיו יריעו לך ילריחו, ובינת לנוס קלרה מהסינס.

* * *

בינת האדם כגל עובר, תעשה רוחו לחלוס יעוף. יביט בנשף ובהנו כמתעתע.

* * *

אבל חכמת שדי תאיר כאור השמים, לא תכוב, כי רוחה מקור האמת.

* * *

המשפט והרחוים לרגלי כסאו , מקדו ולהבתו רשומות בכל מענלותיו .

* *
* *

מי יערוך לה" , המעטה כלבוש תהלה ?

* *
***

מי ידמה לך עוזו ? מי יתנוסל תלו בחכמה , ואל מקדו מי ישוה ?

* *
* *

אנוש ! הלא הוא עשך , פקודתו כתנך בארץ , רוחך רוחך ופעולתו , מתת כבודו וגדיבתו המה .

* *
* *

ארחך ורכבך בלחות ימיריך , מעני ידיו המה .

* *
* *

שמע בקולו , נעימה היא לאזן , שומעה יאכן בעם נפשו !

משלי הערב

חלק ראשון וכולל שמונה פרקים .

פרק ראשון

מדבר מבחיבת האדם את עצמו ומוכיח בהיותו עסק פרטי .

טוב לי כי ענתי אם אך נפשי תתברך
אבחר להיות עבד אם אך רוחי תשתרר — — !
בה אתענג ואמאס כל מחמדי עין

ילוד אשה ; דבר על לבך בחזון את עצמך , והסתכל על תכלית בריאתך .

* * * * * *

חקור הטיב כחותיך , התבונן את נפשך , ראה על כל אשר סביבך , ולו תלמוד תקי חיים ולו תלך לבטח דרכך .

* * * * * *

אל תפתח פיך , ואל תעשה מחומה , טרם שקלת מלין , והתבוננת את הכולל מפעולותיך , לו ירחק ממך כל רע , והמרפה תמום מביתך , המרגיה לא תגור בחוליך , והכעס לא יקמט פניך .

* * * * * *

הפתי לא יחכום לעומו , מרכה דברים הוא , ונלכד ברשת לולתו ; כחדש דלג במרוצתו עלי נדר , וגם יפול חל הפחת אשר חפור סביבותיו כן מקרה האדם הנכבל במעשיו , כל ירחה את הכולל .

* * * * * *

שמע בקול התבונה , כי למרותיה למרי חכמה , וכתיבותיה חל תכלית הנרצה יבחוך !

השאר בדפים הבאים .

גוד יפקד מקומם

ה

בשורת ספרים חדשים

ספר שבילי הרקיע על הלכות קדוש החודש מהחורכי מוהר"ר אלי' בתר"י חיים כ"ץ

מהעכים בדפוס בפראג בשנת נתיבי חכמה בביח יאזעף עמאנועל

עמאנועל דיעסכאך . נחלק לב' חלקים החלק הראשון מחכמת המשלשים (טרינאנאמעטריע) והחלק השני מחכמת החכוכה (אסטראנאמיע) ולסוף יבואו שלשה לוחות חרותים בעט ברזל על לוח נחשת יכללו הצורות השייכים לס' הזה ס חלק א' ד"ה רצין וחלק ב' ל"ב דפין ובניעת העלה .

תכלית כוונת המחבר נכרת מתחלת מעשיו . הוא כוון להורות לת בני ישראל תכונת הכדוריים השמימיים וזה כלם בכדור השמימי הכולל (אסטראנאמיע) ולוסף יניע מקדם בחלק הח' ליזה למודים מחכמת המספר והתשבורת (אריטמעטיק) וליזה למודים ממדידת השטחים (פלאניעמעטריא) ומחכמת המשלשים השטחיים והכדוריים (טריגאנאמעטריא לוכד שפעריש טריגאנאמעטריא) . ובחכמת התכונה ישמש בליזה למודים גוזחלים מחכמת ההבטה (אפטיק) .

בהתחלת חכמת התכונה אמר המחבר ז"ל "והנה העיקר "כוונתי לבאר דברי הרמ"ם מהלכות קידוש החדש "גלל כן לי אפשר לי לזוז מכוונתו בעניין צורת העולם ותכניתו, "ולא אוכל להשגיח כזה על דברי לחרונים כלל , אף במקום "שנראה לי דבריהם . אמנם דעתי לעשות עוד חלק שני על "התלגי"ה וחכמת התכונה כפי דעת קאפ"נר "ניקום ושם לבאר "הכל כפי דעת חכמי זמנינו . "

הנה תכלית זה הספר המחבר מכל לב . ותודה, גמול ולחכתו, יריעו לו כל חכמי לב ולהכי המדע מלחיני בני ישראל לבאר עד הנה תמור כל טוב בחכמה זאת, ולין לו ספרים נכונים ללמדם ממם על הסדר . והוא יתע דרך המסנרת לפניהם למען יבואו נה כל מבקש דעת ודורש חכמה . וכי' היים לבאר מלאו ה" תכונה יוסיף דריסה ומקירה וילך לשחוב מן המקורות לבאר שלב מסם המחבר הנ"ל וירוה נפשו במי מנוחות גובעים מנחל התבונה לבאר עליה בשעון כל טוב וכל עדן .

אמנם

אמנם מי יתן ויוחל המחבר לשום לב ביתר שאת על ענין המוסגרות להקטינם ולכרכם עד שיכין הקורא את כל דברין מבלי צורך להעמיק עליהם העיון ולחפש כל פעם אם הם שקולים כמאזני שכל, וחזקים במופת כראוי • כי בחמת חין זה דבר קטן וקל לשער עד כמה נסע הכופב בנלגלו, ומתי תהי' החרן שדודת תור החמה וכהנה דברים יקרים ומועילים ; אלא עם כ"ו הי' לו לתת הקדימה לבאור ענין המוסגרות, כי המה דברים המועילים יתר לבני ישראל, אשר עד הנה לא הורגלו במהלכי הלמודיות וסדור ההקשים זה בפרקי השלשלת משולבות אשר אל אחותה, אשר אם תחסר אחת תנתק על פני כלה • ולכן הי' לו להמחבר הנ"ל להשקיף ע"ז בעינא פקיחא •

תוך השער אמר המחבר שעשה לבו תמיד להביא מופתים קצרים אשר בהר בם מהאחרונים למען מנוע האריכות • והנה כונת דבריו, לעולם ילמוד אדם בלשון קצרה, אמנם יאמר לו המחבר, היספיקו תמיד המופתים הקצרים ? הלא לפעמים יוצרכו לפירוש אשר יאריך את הענין יתר מהמופתים האחרונים • חלילה לי לגבר מיולים נגד איש, אף כי נגד איש כזה אשר יורה בכל פנות מלאכתו את רצונו הטוב, לעזור את ילידי בני עמנו! אמנם בכל זאת אראה לו היזה לימודים אשר בחר בלשון קצרה ומתוך כך מדל לבאר את דבריו בחר הטיב • ולכן אינני הכה היזה לימודים לשחול מעבה מפיומא נדקתי במשפטי ?

ב) §. יא מחלק המדידה הנודעה י"ל • בחר את הקוים מקבילים כדעת ההנדס **וואלף**, שהם קוים הולכים ביושר ואין לחד מהם נוטה אל חבירו בחופן שלא יפתנה הרופף שביניהם • ומהודעה זאת יצא המופת על §. ט"ו הנודעה י"ב לאמור : כל שני זוויות המקבילים שוות זה לזה וכו' שהוא כמו שנמצא בספרי **וואלף** וכו' אמנם הי' לו להמחבר לשום לב על דברי התוכן **זענגר** (שבפי הברואה מדבריו בחכמת התבונה, ידוע הוא לו) שהוא עזב את הדרך הנ"ל ולא לחנם יעשה זאת חכם כמוהו, לולא שמצא, שבלמוד הזה הוצרך להקדים הלמוד לאמור :

שהקוים הנצבים, תמיד הם שווים. והוא עודנו צריך למופת. ואם יתבאר במופת לא יקצר את הלמוד הכ"ל, אבל אם יעמוד בלא מופת יפיל את כחו כל הלמוד הכ"ל.

2) בחכמת המשלטים הכדוריים יוליך את קורלו בכל רגע ורגע מקוטב אל קוטב כאשר עשה התוכן קייל והחכם וואלף. והנה לגודל התלאה במסע רחוקה כזה, למשכנות בני אדם, אחל זעגנר דרך זה, ויבא בדרך אחר קרוב וכטוב ולמה לא פנה המחבר אל דברין? מלבד שהיו לו חכמים רבים מלבד זעגנר אשר הי' יכול לבחור את הדרכים.

3) §. ג בחכמת התכונה, הוסיף והרחיב לבלי צורך דברי הרמב"ם ז"ל. מה לנו למודי החרבע יסודות לדעת תריסטו, אלא אין להם חלק וכחלה ותועלת בחכמת התכונה?

4) בחכמת ההבטה, העתיק את המלה שטראהל נצוץ, וזה ידריך את התלמיד למוסג מהופך. לפי שדברין מורים כאלו קבלנו כבר את דברי החוקר נייטאן על דבר הופעת האור שהוא נוזל מן החמה כמופת חותך. והי' לו לבחור בתיבת קרן שהוא מורה על שטראהל כראוי.

אמנם עכ"ו שאלות כהנה וכהנה לא יספילו את יקר דברי הספר הנחמד הזה כמעט מזעיר. כי רב הוא וראוי לכל משכיל בוחר בדברי חכמה לקנותו וללמוד ממנו בחקירה מעולה, וירחה מה טוב חלקו.

אך בטרם אחתום עוד זאת להעיר על דברי לוים בכון כזה אשר דרש על ספרי חכמה ובחר בדרכם, היך

יפול במלאכת הספלות לקרות ספר שבילי דרקיע למען

יוציא ממנו נמטרי"ח שמו, כאשר יגיד בלב שמח וכפס עליזה על דבר מעשי הספל הזה. מי חכם ויסמע זאת, לבלות לפני רגע לחת על חשבונות כאלו? ומלבד זה טעה במלת נמטרי"ח, אשר לפי דברי בעל ת"י כמס' לחכות היא מדידת הארץ (געאמעטריא).

ל. ב. ד.

נקוות ספר המדות להרב ההכם החרוני כמוהרו יצחק לביח
לוי מסטנאב. ברלין שנת חקמ"ר.

דפוס חברת חינוך נערים קמ"ר דפים י"ב העלה.

בצדק לחרי פי המחבר, שתקון המידות דומה ממש בעניכה לתיקון הגוף ואין לופן להמלט מזה לו מזה, כ"ת שכיפס בדרכים. מי החים אשר ירחה חייס וברילות תמידי, מכלי שיעיקהו כל נגע וכל מחלה? לו מי אשר בחרן יעשה טוב תמיד, לבחור בטוב בחמיתי וימחום בהמדומה, ולח יטרידהו התפעלית והתנברות הדעות הכוזבות? חיפוח החדש אשר יבקש לעצמו הצלחה שלימו מכיר, לו יסתדל בכל מחמצי כחו להסיבה ע"י תמצעות ועניכים שהם בעלמים כמוה מועילו, לו לכל הפחות אין ברור וגלוי לפניו שהם מסובחים טובים ומועילים להגיע בם אל תכלית חפלו? — זולתי מוסר השכל ותיקון המידות, זרועה תפמכנו וימיכה תפעדכו, להורות לו הדרך, להיות לו לעיניים, להוליעו במה שיהיה נרלה לילוך אשר המורכב מבפסד ובלתי בפסד לעולם, להגיע להמדרגת השקט רוחני ועונג בפש ושלות גופני, ולבסל חותו בהשקט ובטח להשיג התכלית הבקשוף, והבחנת התיקון בעבין הבפש הוא בהבחנת הרפואה בגוף. כי כאשר יחלה חדם, ויתגבר בקדחו לילה הפסד והגוף יבטה משוויו, צריך שילך למומחה ברפואה; והוא ידרוש ויבקר את מסרונו, לרחות לחיזה לד ולחיזה ענין בטה; ויבחון הסיבות הקרובות והרחוקות; יביט בחותות וסימנים הנראים בגלוי את ההשתבות והתתחלפות שבעשה בפלימי,

בפנימי, וידמה דבר לדבר ויקיש מענין החיצוני על הפנימי, עד אשר מתחילה יגלה ערות הגופני ויחשוף ההפסד הנסתר, ואז ידחק לנדור בעדו שלא יפרוץ; ויזקיר להמולה, לזך שיזמור עצמו מהדברים החצוניים כמו האויר והשתנותיו, ומהדברים הפנימיים כמו בהנהגת המשפט המזון לשמור המדה והקצב, ואח"כ ישתדל ברפואה להסקות קמיט ותרופות להחליש הגובר ולהחזיק החלש, עד אשר יעמידהו על השיווי, ואמנם הסמים הם מרים לפעמים עד שיוחלש החולה מהטעימם לפיהו המשכיל שיודע שהם לרפואתו, ע"כ הרופא יערבב ויכלול אותם בפגימים מתוקים ועריבים לחיך, להעביר טעם המרירות לפי שעה, אולם כאשר ירדו מדריגו בטבע יעשו פעולתם המכוון לתכליתו. — כן ברפואות הנפש יש לנהוג, להזהר על כל מדה ותכונה וכל ענין כאשר שנפש לשמור המשפט בל יעבור גבול הראוי לו; ותמיד יצית המתקן (הוא המוכיח לאדם מומו והרופא) עינו לראות מכל צדדיו, אם הוא נוהג בדרכי המשפט על פי החכמה ומשפלת השכל; כ"ש יבטו אשוריו ויתעדו רגליו בפשרי טיפול מחסרון לחסרון, ומהרגל להרגל עד שיתקע בנפשו ויטוב לטבע שני אלו, ויתרחו בו החסרונות וכפיותם המדות, פתלתולים ומעקשים (שעבירה גוררת עבירה ר"ל עזיבת מיתום אחד תביאהו לעזוב מיתום שני עד שעזוב כלם וסופו רע —) ויחשוב בנפשו שהיטו עושה כלום מרוב רגילות, והוא לא ידע ולא חס. — כי עושה כל התועבות, מקיל בכבוד כל אדם, ומפקיד את נפשו ע"י עזיבת המשפט ודדיקת המותרות בין במדות בין בדיעות בין בנמוסיות, ומזיק על נפשו חלציים רעים וגחמנים, ובסופו ימות בלא עתו. — ע"כ כמה גדול כחו של תיקון המדות, להשמר מכל שמץ רע, בכלל ובפרט, לגדור גדר ולעשות חוק וגבול ביותר, לעשות סייג ומשמרת לחזק בטוב ולעזוב הרע. מפני שתועלת המדותיות והשפעתה בהלכות האדם בפרט ועל החברה בכלל, רבה היא מאוד, יען תלמד לאדם דעת לתיקן לבו ורוחו, תורנו ללכת מעבלי יושר, ותגרשהו מעקלקלות ונליזות; תגדור גדר ותעמוד בפרץ לפני יגרו ותשוקתו לשר תעוז ידם לבלע ולהשחית נפשו ולבבו ונכלו

מכלי שיעשה הקסים מוטעים וכוזבים הכלוזים במעגלותם ותחריתם כטוי לשורס מכי לשר האמיתי — עוד, תטע בקרבנו כטעי ירחת רוממות אל הסס, ולהבת לדס אל דומהו, ומכי העילות האלה הכטועים ברות כל בשר, המה די והותר לכרור ולקרב אל ההנהגה הטובה לפי בחינת השכל לנהל הכחות הנפשיות כלס אל התכלית הנרצה. ומדי דברי זכור לזכרנו עוד מה שקרחתי מתועלת המדותית ולא לבחידהו בהיות שיש לו שייכות הרבה לבאן ומסכים עם יותר דברי הספר הזה וברור מלולו.

המדותית תחמס את זרע הנטיות הטובות מטבעם, לשחת פרי הצדקה והחופר לנו ולאחרים. התשוקה אל הטוב תתרבה כל יום, ביותר שכביר ובדע יופי וטוהר הצדקה האלהית, וריחה השפעתה הטוב בכל עניני החיים, ואז נרגיש בהרגשה ברורה מהירה ובכל לופניו הרבים את מעלת מחיבות ותמימות ומוקיי המחשבות הנטיות והפעולות; והרגשה הזאת תוסיף את כחה ע"י התמדת השמירה, לללותינו בכל דרכינו, להתעורר לותנו להפיק חובותנו, ומרוב גס היא את כחותינו להגמיש פעולות יקרות. — וח"כ יהיה נקל לנו להטיב מעלליו בשר שהורגלנו בזה, ושמחת דומיה תהיה לנו בעשותינו היטר והטוב ותאמץ רוחנו להיות עשים לעצמינו ושמחים לאחרים ועליזים לפני אלהינו וכמו שאמר המלך המשס, ונדיקים כבפיר יבטח! —

החתימה ברך הסמוך.